

Sustegn per chasa da duonnas

Ils clubs Zonta Engiadina e Cuira cumainzan cun ün «crowdfunding» a favur da la Chasa da Duonnas in Grischun. Cun 40 000 frs as vulesa sgürar cha duonnas cun lur uffants e giuvenilas, chi sun pertoccas da violenza in chasa, survegnan protecziun.

La violenza in chasa nun es adüna visibla, mo ella es preschainta eir in Grischun i'l minchadi. Da l'on 2021 ha la polizia registrà in tuot la Svizra 19 341 delicts i'l sector chasan. Na mincha delict nu vain denunzà e nun es perquai neir na manzuna illa statistica. Però id es da presümer cha'l nomer incuntschaint saja ot. Daplü co la mità dals delicts dad omicidis es stata dal 2021 i'l sector chasan.

Protecziun sgüra per duonnas ed uffants

La violenza in chasa nun es üna chosa privata, ma ün problem social. Precis per quel motiv as douvra i'l chantun Grischun ün lö sgür, ingio cha las duonnas cun lur uffants chattan protecziun ed agüd professiunal. Daspö 33 ons praista la Chasa da duonnas in Grischun ün sustegn focusà per las duonnas chi sun pertoccas da violenza fisica, psichica e/o sexualisada, independentamaing da la nazionalità, da la religiun, dal status da dmura e da l'età. L'instituziun spordscha üna protecziun da vittima ed üna intervenziun da crisa d'ürant 24 uras, sco eir üna consultaziun ed ün accompagnamaint per reglar ed organisar da nouv la vita da las duonnas pertoccas.

Capacitads grondas avuonda

La Chasa da duonnas in Grischun ha stuvü refüsar fingià a duonnas cun lur uffants pervi da mancanza da capacità, adonta cha l'occupaziun d'ürant l'on es fich differenta. Il Chantun ha a regard sustegn d'acumpli ün dovoir basond sülla Convenziun dad Istanbul. Tenor quista convenziun sto ün pajais offrir üna dmura da protecziun facilmaing accessibla procentualmaing a 10 000 abitants. Il Grischun ha 200 000 abitants, però illa Chasa da duonnas stan a disposiziun be trais stanzas per trais duonnas cun lur uffants.

Donaziuns privatas sun necessarias

La Chasa da duonnas vain bainschi sustegnüda dal Chantun, ma sco bod tuot las

chasas da duonnas e dmuras da protecziun in Svizra, es ella dependenta per gronda part da donaziuns privatas. Per quel motiv lantscheschan ils Clubs Zonta Engiadina e Cuira üna campagna da crowdfunding, per render attent dad üna vart al tema violenza in chasa ed impustüt per pudair survgnir il sustegn finanziel fich urgiant per la Chasa da Duonnas in Grischun. Il böt es da pudair ramassar 40 000 francs.

Sustegn prominent

«La Chasa da duonnas in Grischun spordscha üna protecziun immediata e na cumplhada a duonnas cun lur uffants, chi sun pertoccas da violenza. Uschea praista la Chasa da duonnas üna contribuziun na renunzhabla per sustegner e cusgliar a duonnas in lur situaziun d'imnatscha acuta», disch Sandra Locher Benguerel, cusgliera nazionala dal Grischun. Valérie Favre Accola, grondcusgliera, appellescha da sustegner la campagna: «La Chasa da duonnas spordscha a duonnas ed uffants

in situaziuns vulnerablas la protecziun bsögnaivla ed importanta, ün agüd immediat ed üna cussagliaziun. Ch'El's ed Ellas güdan pro a sustegner quista instituziun cun sia lavur!»

A regard ZONTA

Ils clubs da Zonta grischuns Engiadina e Cuira sun parts da «Zonta International». Zonta es ün'organisaziun globala da duonnas activas in mansters, chi s'ingascha sün tuot il muond pel rinforzamaint da duonnas e cunter la violenza invers duonnas e mattas. Il club Zonta Cuira es gnü fundà da l'on 1996 ed il club Zonta Engiadina dal 2011. Daplü co 35 commembras da mincha club s'ingaschan per progets internaziunals, nazionals e regiunals.

Daplü davart l'acziun da crowdfunding a bön da la Chasa da duonnas e davart ils clubs da Zonta as chatta sün: <http://engiadina.zonta.ch> obain <http://chur.zonta.ch>.

Ils clubs da Zonta Engiadina e Cuira

La Chasa da duonnas sustegna a duonnas chi sun pertoccas da violenza illas aignas quatter paraids. FOTO MAD

MUSICA DA GIUVENILS

Emprim premi en emprim post per la «Stimmwerkbande»

Igl è l'emprima distincziun ch'il chor da giuvenils «Stimmwerkbande» ha cuntanschì a chaschun d'ina concorrenza internaziunala. Questa prestaziun extraordinaria è reussida al Chor 3 da la «Stimmwerkbande» al Festival european per musica da giuvenils a Neerpelt en Belgia.

Las giuvnas chantaduras ed ils giuvenils chantadurs dal Chor 3 da la «Stimmwerkbande» èn turnads betg be cun blers bunas regardanzas da blers inscuters animants, mabain er cun l'experienscha culminanta d'avair cuntanschì l'emprim post a chaschun da Festival european per musica da giuvenils a Neerpelt en Belgia che ha gi lieu a l'entschatta da quest'emna.

Sco ina dals 47 chors da 10 divers pajais èsi stat las chantaduras ed ils chantadurs dal dirigent Christian Klucker ch'èn sa participads cun success da la concorrenza da promoziun da quest festival tradiziunal. «Igl è adina sorprendent e grondius da vesair, co las giuvnas chantaduras e chantadurs èn abels da surpassar lur curfin usitadas a chaschun da talas occurrenzas internaziunals e da mussar prestaziuns incrediblas», s'allegra il dirigent fitg cuntent Christian Klucker suenter il return da la Belgia.

In'experientscha singulara

A chaschun da quest festival èsi divers chors ch'èn vegnids distinguids cun premis en differentas categorias. Ma per la «Stimmwerkbande» èsi propi remartgababel d'avair cuntanschì l'emprim post gia a chaschun da lur emprima represchentaziun sin il palc internaziunal. (cdm/bt)

Il grond plaschair da las choristas e chorists dal Chor 3 da la «Stimmwerkbande» e dal dirigent Christian Klucker suenter avoir cuntanschì l'emprim post a chaschun dal Festival european per musica da giuvenils a Neerpelt en Belgia. FOTO MAD

Il concert annual da la «Stimmwerkbande» ha lieu la sonda dals 14 da matg a las 19.00 e la domenica dals 15 da matg a las 16.00 en la Via Kalchbühl a Cuira.

Ils dis da fufragnar da la «Stimmwerkbande» han lieu: mardi, ils 17 e 24 da matg per ils stgalims primars e superiurs da las 18.00 enfin las 19.40, per il stgalim da la scolina la mesemna, ils 18 e 25 da matg da las 16.30 enfin las 17.30 en il Center dals chor da Cuira en la Via Commerciala 19. Las annunzias èn da drizzar ad info@stimmwerkbande.ch.

FORUM

Per ina ferma Cadi – ina ferma regiun

Cu stuein nus votantas e votants dar dapli attenziun? Cu eis ei fetg impurtont che nus mondien a votar? Tier midadas. Ei sepaga da ponderar tgei stabilitad politica ei impurtonta per la regiun e pil cantun. Senza cumparegliar cun autras regiuns, cantuns e tiaras vesein nus ch'ina buna media moderna ed innovativa ei dapli che seniestar ni dretg che ston savens decider tenor ideologia da partida. In bien miez che s'occupa intensivamein da estructuras stabilas ed ulivas, mo era da tematicas da peisa dretga ni seniastra ei l'Allianza dil Center. En nossa regiun, ella Cadi, ei l'Allianza dil Center cun las persunas secumprovadas la ferma cuntinuaziun cun ina forza optimala.

Tuts e tuttas empermettan da s'engaschar pils plazz da lavur cun sistem adattau per novs models da famiglia, per

meglieras colligiaziuns, per ina ferma regiun cun scolas medias/gimnasi – la petga da scolaziun da nossa regiun – denton senza tralasar las impurtontas incumbensas dil cantun. Mo tgi fa e sa far quei il meglier? Personalitads che ughegian da s'exponer, che han forza da s'exprimer, che portan experienza politica communal, regiunala e cantunala e che han in vast patertgar. Quella dinamica e quella premissas han ils candidats dall'Allianza dil Center: pil cumin dalla Cadi Diego Deplazes, René Epp, Clemens Berther e Fabian Collenberg e pil cumin da Breil Maurus Tomaschett. Duvrei la gliesta 5. Stabilitad secumprova segir. Per nossa regenza meretan la candidata ed ils candidats dall'Allianza dil Center medemamein nossa vusch. Grazieiel che vus meis a votar. Cecilia Maissen-Desax, Mustér

FORUM

Scaffir reits da sanadad el Grischun

Per las duas davosas «sentupadas» dalla PS Surselva ei cusseglier guvernativ Peter Peyer vegnius envidaus sco hosp. A Cumpadials ella Casa sogn Giusep ei la sanadad stada el center dalla presentaziun e dil discuoers cun Peter Peyer. La davosa caschun per visitar ina «sentupada» sedar margis, ils 10 da matg en Val sogn Pieder.

Sco emper ein las pendenzas vegnidas numnadas da Peter Peyer che ha explicau tgei che fa insumma tut part dalla sparta sanadad. Cull'entschatta dalla pandemia hagian tut quella incumbensas survegniu secunda prioritad, ha el declarau.

Clar ei, sanadad ei dapli che spital. La distanza entochen el proxim spital ei savens in indicatur per ina regiun, en Surselva cuoza ei savens dapli che mes'ura entochen ch'ins setschenta el spital. Mo ei drova dapli. Ina finamira ei d'acumplighar il carstgaun dall'entschatta entochen alla mort, senza neglegiar la luca denteren. Mintga secund drova enzacu en sia veta agid psicologic, ina persuna da contact ch'ei adina cheu per ins. Ina reit che dat sustegn en mintga situaziun dalla veta e buca mo el cass d'in accident. Igl ei ina tematica che va datier, era sch'igl ei buc adina veseivel tgei buordis ch'ils presents portan, seigi emploiai ella tgira ni ils indigens ch'ei vegni alla sentupada.

Dapli che ina clamada

La sparta sanadad ei buca mo pervia dalla pandemia avon grondas sfidas. Ei maunca persunal dil fatg e miedis da casa. Mo ozilgi ein ins buca pli pronds da s'unfrir per la clamada, ei drova sligiaziuns co saver unir famiglia e professiun. Per contonscher quella pretensiun drova ei per exempel sinergias denter tuttas instituziuns. Per part ei quei gia vegniu realisau a moda exemplarica, aschia ell'Engiadina Bassa ni en Purtenza sut la

fundaziun Flury. Regiuns nua che la spitex, ils spitals, ils asils ni las casas da tgira ni era las canortas ein s'unidas sut in tetg, denton restadas presentas decentral tenor l'infrastructura existent. «Es wird Veränderung geben, solange diese aus eigener Stärke geprägt werden kann, sollte dies getan werden», constatescha Peter Peyer che laudat la casa sogn Giusep cun sia direziun che secumpona da pliras persunas che san agir ton pli spert grazia ad ina bassa hierarchia.

Ina reit da sanadad sursilvana

La reit da sanadad en Surselva ch'ei en mira duei colligiar e buca restrencher, mobein schiar luccas per che las instituziuns mantegnan lur caracter individual, mo collavureschan nua ch'igl ei necessari. Tier empustaziuns da material specific ei quei gia oz necessari, pintgas quantitads vegnan gnanc furnidas auter che sur contracts cun pliras instituziuns.

Discussiun aviarta e viva

Entschiet ha la discussiun aviarta cun sis damondas da Martin Kreiliger che ha meun cuempent e liber atras la sentupada. Alla fin dalla discussiun viva denter il cusseglier guvernativ, persunas dil fatg ord la regiun e duas dallas menadras dalla casa da tgira, Christina Tuor e Birgit Werner, han buca tuts laics pli saviu suandar il discuoers. La aulta dinamica vesan tuts, ei vala d'accentuar ils avantatgs d'ina casa che porscha plazzas da lavur ella periferia e metta peisa silla scolaziun da lur persunal. Il punct, cul qual tuts presents van d'accord ei da nezegiar sinergias e megliurar il stan actual. Ei füss ton meglier, sche Peter Peyer savess continuar cun sia lavur al tgamun dil departement da giustia, segirtad e sanadad.

Per la PS Surselva, Uolf Candrian, president

Sonda vargada ha cusseglier guvernativ Peter Peyer referiu a Cumpadials davart il provediment da sanadad en Surselva. FOTO CHRISTINA TUOR